

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Tečaj XIV.

V Ljubljani 24. kozoperska 1861.

List 22.

V slavo Marije Device.

Serce moje
Naj Marii slavo poje;
De o Mati! Te častim.
Ker za Tebe ves gorim.

Vsa vesela
Si Marija se spočela,
Polna Božje milosti,
Sterla kači glavo si.

Hči Očeta,
Si Kraljica vsiga sveta,
Mati moj'ga Jezusa,
Roža svetiga Duha!

Ti si sveta,
Dvanajst zvezd Ti venec spleta,
Ti si zarja lepa vsa,
Lilija brez madeža.

O Devica,
Vsih sirot si pomočnica,
Moja ljubeznjiva Mat'.
K Tebi hočem pribežat'!

Mati mila!
Ne boš mene zapustila,
V križih mojih revnih dni
Vsmili se otroka Ti!

O Marija!
Bodi moja tovaršija,
Kadar bom slovo jemal.
V dolgo večnost se podal.

Mati zlata!
Odpri mi nebeške vrata,
De Te Več-o tam častim
Z lepim petjem angelskim!

J. V.

Blagoslovila ali žegni matere katoliške Cerkve.

(Dalje.)

Posvečevanje zvonov.

Kdaj so se zvonovi začeli?

V prvih treh stoletjih so kristjanje Božjo službo le napovedovali, kdaj in kje se bo opravljala, ker zavolj preganjanja so se mogli vsakteriga očitnega razglasovanja ogibati. Ko so pa pod cesarjem Konstantinom jeli očitno cerkve zidati in Božjo službo opravljati, so ali na tenke deske ali ploše tolkli, ali pa z lesenimi ropotuljami ljudi skupaj klicali, kakor zdaj veliki teden. Po marsikterih samostanih so imeli v ta namen trobente, po družih so z glasnim petjem „Aleluja“ k Božji službi klicali. Enako je pri turkih, ki z nekiga turna pri svojih mošejah ali molitvnicah k molitvi in opravilam svoje vere in nevere kličejo. Še le v 5. ali 6. stoletji so se pri cerkvah zvonovi začeli.

Kak pomen in namen imajo zvonovi v katoliški Cerkvi?

Zvonovi imajo visok in imenitni pomen; oni so, bi djal, jezik ali usta vsake cerkve, ki od deleč ljudi učijo, opominjajo, jim zapovedujejo, jih žalostne ali vesele delajo. Zvonovi zmiraj z vernimi govoré, in kristjan jih dobro razumé, kaj de mu hočejo. Oni so glasni pridigarji, ki človek ne more svojiga ušesa pred njimi zatisniti. Zdaj verne pokličejo k sv. maši; zdaj de naj za pokoj kake duše molijo; zdaj de naj se Jezusoviga terpljenja in smerti spomnijo (v četrtek dopoldne in v petek ob treh); zdaj jim naznanjajo, de se sveta nedelja ali drug visok praznik bliža; zdaj de kaciga brata ali sestro k pokopu nesejo; zdaj de se kruh in vino spreninja v sv. Rešnje Telo in sv. Rešnjo kri (pri povzdigovanji), pa tudi de je oginjš zdivjal, de sovražnik proti itd. Lejte, kako prijazni cerkveni govorniki so zvonovi. Njih pomenljivi pomen je večkrat za-

znamujan na zvonovnih napisih, na pr.: Dum trahor, audite! voco vos ad sacra, venite! Ko me zazvoné, poslušajte! k Božji službi vas kličem, prihajajte! Ali tudi: Vivus voco, mortuos plango, fulgura frango. Žive sklicujem, mertve objokujem, viharje strahujem. Ali tudi v verticah:

Laudo Deum verum, plebem voco, congrego clerum.
Defunctos ploro, nimbum fugo, festaque honoro.
Praviga Boga hvalim, ljudstvo kličem, zbiram duhovne,
Mertve objokujem, oblak razdelujem, praznike oznanujem!

Čimu se zvonovi posvečujejo ali keršujejo?

Ravno zavolj tih popred imenovanih cerkvenih opravil, ki jih zvonovi imajo. To posvečevanje se imenuje kerševanje zvonov, ker se posvečenimu zvonu dá ime svetnika, de takorekoč svetnik sam s pomočjo zvoná ljudém govori, jih k molitvi, v cerkev kliče itd.

Kako se godi to posvečevanje?

Narpred zvon odnotraj in odzunaj vmijejo z vodo, ki je nalašč zato blagoslovljena. To naznanuje prošnja sv. Cerkve, de bi Bog zvon odtegnil vsaki moči nečistih duhov (Mat. 10. 1), in ga storil čisto in dobrotno posodo čiste in svete vere. V blagoslovni molitvi namreč škof prosi: „O Gospod! blago † slovi to vodo z nebeškim blagoslovam; naj se razprostira nad njo moč sv. Duha, de ko bo ta zvon z njo omit, povsod, kamor koli se njegov glas razlega, deleč beži moč zalezovavnih nasprotnikov in senca hudobnih duhov, ravno tako sila viharja, vdarjanje strele, škoda gromova, nesreča hude ure, in nalična povodinj; in de berž ko kristjanje njegov glas zaslišijo, se v njih povikša rast v bogoljubnosti, in de pritekši v naročje svoje svete matere Cerkve Tebi v občini svetnikov pojó novo pesem, in de skazujejo v svojim petji glase trobentine, prijetni duh psalmov, sladko soglasje orgelj, veselje bobnic in ljubeznjivost cimbalško, ter tako po svoji pobožnosti in prošnjah v tempeljno Tvojiga veličanstva angelske trume vabiti premorejo.“

Zdaj se več psalmov poje, potem se zvon enkrat, in spet še sedemkrat pomaže odzunaj s sv. oljem; odnotraj pa na štirih krajih v enaki daljavi narazen s sv. krizmo. Sv. olje pomeni moč sv. Duha, sv. krizma pa milostno zasluženje Jezusa Kristusa, in vse to, se vé, ni za zvon, ampak za nas, ki nam zvon služi. Škof namreč pri tem moli in Boga prosi, naj on zvon po moči sv. Duha milostno posveti in svoj Božji blagoslov nad-nj razlije, de, kolikorkrat njegov lepopevni glas v ušesih vernih zadoni, se v njih oginjš sv. vere močnejši vname, ter se oni vedno nauka katoliške vere veselo derže, — in de naj se deleč odžene vse zalezovanje hudobniga (sovražnika), rožlanje toče, sila viharjev, togota hudih ur, de naj se moči v zraku, ko zvon zaslišijo, tresejo in beže pred znamenjem sv. križa, ki je na zvon zaznamujan itd.“ Sv. Cerkev v zadevnih molitvah in psalmih prosi Najvikšiga, kolikorkrat nam ti zvonovi služijo, de naj se spomni predrzigga zasluženja svojiga Božjiga Sina; naj vzame od vernih duha lenobe, kadar jih

zvonovi k molitvi ali v cerkve kličejo; de naj dušam vernih mertvih zljaja njih terpljenja in kazni po močnim maziljenji svojiga sv. Duha, kadar se s temi zvonovi v njih spomin zvoní in živi verai na zemlji za nje molijo.

Po prvim maziljenji se zvon še sedemkrat pomaže odzunaj s sv. oljem. To naj nas opomni, de duhovske molitve, s kterimi vsaki dan Boga hvalijo, in h kterim je nekda vselej zvon duhovne skupaj klical in jih še zdaj sem ter tje po samostanih kliče. — de te molitve imajo sedem rezdelkov; torej zvon takorekoč z Davidam kliče: „Sedemkrat na dan govorim (pojem Tvojo hvalo“ (Ps. 118, 164). — Znotranje štirskrajno maziljenje s sv. krizmo pa naznanuje, de zvon svoj glas na 4 strani svetá razširja, de naj tudi jude in nevernike spominja na ime Jezus, njegov sv. evangeli in skrivnosti, ki se v keršanskim temeljnu oznanujejo in obhajajo. Tukaj zamorem primérno pristaviti, de tudi kristjan, s sv. oljem in sv. krizmo pri sv. kerstu pomaziljen, naj bo kakor živ zvon, in naj z donenjem svojih modrih besed in naukov in z dobrim glasom svojih čednost in lepih zgledov Kristusa svojiga Zveličarja oznanuje vsim ljudem, ter naj čast in poštenje dela pred vsim svetam svoji sveti veri.

Zvonovam se pri njih posvečevanji tudi imena dajejo. Zakaj se je to začelo? Nekaj blezo zato, de so ljudje zvonove v zvoniku po imenih ločili; pravi in poglavitni namen pa je, de se zvon, kakor cerkev pri posvečevanji, kakimu svetniku v čast posvetí ali daruje in v njegovo varstvo zroči. Dobro je tedaj, imena vsih zvonov v turnu vediti, in kadar kak zvon k molitvi, k sv. maši itd. kliče, si misliti, kakor de bi nas tisti svetnik k hvali Božji klical, na kteriga ime je zvon keršen. Kterikrat so pri kerševanji zvonov tudi botri, kteri so priče, de so bili zvonovi v resnici posvečeni.

Ko je maziljenje dokončano, se postavi kadilnica pod zvon, tako, de se ves dim v zvon kadí. To ima pomen, kakor se zažgano kadilo vzdiga proti nebesam, tako naj se na klicanje zvonov iz vsih serc in ust molitve vzdigujejo pred tron Narvikšiga, in de naj odpodé hudobne duhove in njih skušnjave.

K sklepu poje diakon evangeli od Marte in Marije (Luk. 10), v kterim se pripoveduje, de je bila bogoljubna Marta Jezusa Kristusa v svojo hišo sprejela in pogostovala, Marija pa se vsedla k nogam Gospodu, in je s preserčnim hrepenjem poslušala besedo Božjo iz Njegovih ust. Ta evangeli se poje pri posvečevanji zvonov zato, 1) ker se zvon po tem svetim opravilu v hišo Božjo v stanovanje sprejme, kakor ste bilé Marija in Marta Jezusa v svojo hišo sprejele; 2) de se spomnimo, kadar nas zvon kliče, de se ravno tako goreče in hrepeneče k Božji mizi, k molitvi in poslušanju Božje besede v cerkvi zbirajmo, kakor bogoljubni sestri Marija in Marta k Jezusu pri Mizi, in ste se poživljale s kruham večniga življenja iz Njegovih božjih ust.

O p o m b a. Kar tiče zvonenje hudimu vremenu ali oblaku, je kakor pri družih blagoslovilih, de namreč zvonjenje pomaga, ako je sklenjeno z molitevjo vernih kristjanov, ker je potem molitev Cerkve, ki močno kliče za pomoč v nebesa po zaslužnji Jezusa Kristusa. Ob hudi uri se tedaj ni le kar na zvonilo zanašati, temuč verni kristjanje, ko jih posvečeni cerkveni zvon ob hudi uri pokliče, naj vsi po vsih hišah goreče moliti začno, in zanesti se smemo in moramo, de tako klicanje za milost ne bo zastoj. (Dal. nasled.)

Ali nič, ali kaj izdatniga!

V kolikerih rečeh bi bilo treba tega pravila! To velja tudi v nravnim oziru — pri vpeljevanji potrebnih popráv in novarij, in pri odpravljanji vsakorsnjih napák in razvad. Jest pa ga tu priporočam le zoper eno naj škodljivših razvad,

priporočam ga zoper razuzdani derhalski ali „fantovski“ ples.

Koliko se je že pridigalo, koliko pisalo zoper to pogubljivo razvado; pa pleše se še zmiram — potlej kakor popred, in pa le še zmiram pogosteje in občneje. Včasih se je plesalo le na ženitvah, kar je v navadi tudi še današnji dan. Ščasama so prišle v navado, tode le po mestih za gosposke in bolj omikane ljudi, tudi brez ženitve še druge plesne veselice, imenovane „bali.“ Pri tih plesih — saj v oziri zunanje spodobnosti, razun marsikterih spotikljivih oblek — omika njenih deležnikov sploh ne pripusti kake sirove nepristojnosti. — Med nespotikljive plesne pa že ne moremo šteti gledišnih, ki jih plešejo gledišni igravci v očitnih glediših. Desiravno njih pretvezni namen: kazati ples gledavcam kakor posebno umetnost v izurjenim in dopadljivim gibanji in sukanji života, in s tim občinstvo kratkočasiti, nima pohujšljiviga; se pa vender ne da tajiti, de je vsa oprava in obnaša gledišnih plesavcov veči del tako nespodobna in spotikljiva, de jih pošten in sramožljiv človek ne more gledati brez sramovanja. Komur tedaj spodobnost in sramožljivost, té dvé varhinji svete nedolžnosti, še kaj veljate, gotovo ne bo hodil zijat gledišnih plesov.

Nar pohujšljivši in na vsako stran za dušo in telo nar nevarniši pa je razuzdani ljudinski ali derhalski (na deželi imenovan fantovski) ples, ki ga plešejo navadno le mladi ljudje naj nižjih stanov in opravil, namreč v mestih posli vsake baže, rokodelski družej in drugi ob nedeljah in praznikih, na deželi pa kmetiški fantje in dekleta ob „šagrah“ *) in sejmah. Kar ta ples dela pohujšljivši nad vse druge, je to, de njegovi plesci in plesice so navadno brez vse omike, sirovi, presiti mladi ljudje, ki ne poznajo družiga veselja, kakor dobro jesti in piti, se prevzetno oblačiti, igrati, plesati in nečistovati; in oni le zato toliko hrepené po plesi, ker jim ravno ta spolnuje večidel vse te posamne želje. Kako pohujšljivo se ta soderga ljudi obnaša na plesiših, kako nesramno klafá, in kaj vse vganja le v razdraževanje poželjivosti, in koliko hudiga se godí po razidu s plesiš po temnih potih, se ne dá popisovati, bo pa enkrat pravica Božja v strah prizadetim razodela! In vender keršanski svet le še terpi ta pohujšljivi ples, in se ne gane ovérat te kuge vse spodobnosti in poštenja, ki se enako povodnji razliva zmiram le delj čez mesta in po deželi — tako, de je po mnogih mestih zunaj adventa in posta že ni nedelje ne praznika, na deželi pa saj ne šagre in sejma brez taciga plesa!

Jest sicer ne zagovarjam celo nobeniga plesa, ker tudi še naj poštenejši ima svoje nevarnosti — tudi za zdravje po toliko lahkim pregretji in naslednjim prehlajenji: saj prvo je po novošegnih sila dolzih okroglicah in hopsicah celó neogibljivo. Vender pa spodobniga plesa, kakorsin je navadno ženitvanski in tudi le veseliški gosposki — vpričo staršev in družih poštenih ljudi, toliko hudo ne grajam, desiravno želim in se nadjam, de se bo keršanski svet kterikrat še toliko zmodril, de bo še tudi ženitve obhajal brez plesa. Mnoge svatovšine, na kterih se je prejšnje čase sem ter tje hudo plesalo, se naše dni obhajajo že sploh brez plesa, in vender to povabljenam nič ne krati veselja. Zakonski stan v katoliški cerkvi je sveta zaveza za vse žive dni; torej se tudi nastop praznuje gotovo spodobneje brez plesa, kakor pa s tem ostankam še malikovavske šege. Upajmo toraj, de se bo tudi še ta ščasama zgubil — saj od keršanskih ženitvanj.

Težej pa se je nadjati, de bi se opustili tudi netečni gosposki plesi ali „bali.“ Desiravno ne dvomimo, de tudi mnogo gosposkih ljudi že po svoji vikši omiki vé bolj, kakor drugi nižjih stanov, previditi in se ogibati nevarnost plesa — saj za zdravje in dobro imé; nas pa vender tudi skušnja učí, de je med njimi še mnogo tacih, ki se le

*) Šagra se na Primorskim imenuje praznik cerkveniga „patrona.“

ne morejo ločiti od te stare navade, ker jih posebno dve reči še močno vežete na-njo — in sicer ne manj staršev, kakor njih še samskih sinov in posebno hčeri. Mladino že mika najpred priložnost, v teh plesnih zborih skazati svojo izurjenost v plesi; še bolj pa jo mika priložnost, se tu brez ovér in skrivanja očitno skazovati, pogovarjati itd. Starše pa, se vé de, tudi veseli vsa čast in hvala, ki si jo njih sinovi ali hčere priplešejo. Nad vse drugo pa marsiktere starše vnema za ples, kar mnogi izmed njih tudi naravnost povedó, „lepa priložnost, svoje hčere zastran poštene omožitve brez nevarnosti svetu pokazati.“ — Jest pa vprašam take starše: Ali mar nimate mnogo družih, posebno za poštene omožitve bolj primernih priložnost, svojih hčeri svetu skazovati, kakor plesiša ali pa tudi glediša, de bi ravno te dvoje shajališa imele biti nekake sejmiša za oddajo možitnih hčeri? Pa če jih tudi oddaste po teh shodih, je pa vprašanje, ali bodo pa zakoni tudi srečni, ktere sklepata ples ali kazališe? Za srečin zakon je še vse kaj več treba, kot plesne izurjenosti, gizdave obleke ali tudi le polne mošnje: skerb za umno gospodarstvo, za prerejenje cele družine in za keršansko izrejo otrok — to je vse drug ples, kakor sukanje po plesiši. Pametin mladenč, modra deklina si bota javaljne po plesiših ali glediših iskala neločljiviga družeta za celo svoje življenje. Toliko manj pa bodo pametni in pošteni starši še sami gonili svoje hčere in sinove na take sejmiša.

Preosodimo zdaj še modrost tistih zagovarjavcov plesa (se vé, de le pošteniga, kakor na gosposkih „balih,“ vprico staršev in družih poštenih in omikanih ljudi), ki ga imajo za vse nedolžno veselje, in za nespotikljivo družinsko kratkočasenje. Kakor še ni vse zlató, kar se sveti, tako tudi le sama zunanja spodobna obnaša plescov in plesic še ni zanesljivo znamnje, de so tudi vse njih misli in želje in njih nasprotni pogovori nedolžni in pošteni, — ali z drugo besedo: ne vse, kar je nedolžno in pošteno pred svetom, je zato že tudi nedolžno in pošteno pred Bogom, ki ne sodi le zunanjih djanj, ampak tudi vse misli in želje in vse skrivnosti človeka. Pa de ne govorimo zgolj zunanjšinarjem od znotrajnost (misel in želj), začujmo in preglejmo le, kaj vse govore in počno že med plesam in še dolgo dolgo po plesi. Lejte tam-le uno plesico, ki zapazi, ali si tudi le domišljeje, de nad vse druge dopade na plesiši. Kako prevzetno se obnaša, kako zaničljivo gleda na manj iskane tovaršice! Nasproti pa kako ji to čast zavidajo druge bolj prezirana ali clo zanemarjane! Kako serdito jo bódejo z očmi, in kako strupene psice zabavljivih besed švigajo med njimi sem ter tje na obe strani! In kaj čem reči n. pr. še le od take plesice, ki zapazi, de ji ktera druga s svojo priljubljenostjo prevzame ravno njeniga plesca. Kako še le ta škriplje z zobmi in vsa trepeče od zavisti in togote! — Se vé de s plesicami vred se tudi njih starši veseló njih slave, ali pa serdé čez njih preziranje. In ta napuh, ta zavist, to sovraštvo, ki se je vnelo na plesiši, spremlja starše in njih otroke še na dom, jih zge in peče še mesce in leta, jim brusi jezike v vedno pikanje, oponašanje, opravljanje; razdera naj boljši prijateljstva in jih premenja v naj hujsi sovraštva in preganjanja. In vse to je le sad nesrečniga plesa, ki ga mnogi slepci imajo le za nedolžno veselje, za pošteno kratkočasenje in za ugodno priložnost poštene omožitve. Prištejte k temu še vse nesrečne zakone, ki jih je sklenil ples; in premislite verh tega, koliko cvetečih dekličev in fantičev je on le po pregretji in prehlajenji že trešil v prezgodnji grob, ali pa jih premenil v vedne bolehnike in hiravce za vse žive dni: potem pa naj še kdo zagovarja to pogubljivo razvado tudi le pošteniga plesa za zgolj nedolžno veselje! „Iz njegoviga sadú ga bote spoznali!“ — Koliko staršev žaluje nad svojo slepo prijenljivostjo, de so pušali ali morde tudi le še en sam krat pustili svojo hčer ali svojiga sina na ples, ki jim je spravil pod zemljo morde njih edi-

niga otroka! Med nami je še to leto živel odalužen general, imevši edino hčer, ki jo je ljubil, kakor punčico svojiga očesa: bila je blagodušna, bistroumna, de malo taticih; bila je ponos in edino veselje siviga očeta. Pretekli pust jo oče pusti le ensamkrat na „bal,“ na katerim je bil tudi sam pričujoč, in se je z njo veselil slave, ki je nji donela od vsih strani. Al na tem plesi se gospodičina vkljub vsi varnosti vender le pregreje in prehladi. Že koj drugi dan se slabo čuti; začne bolehati, skuša naj bolji zdravnike in zdravila, pa vse zastonj; in zdaj ta sloveča cvetlica in modrica že gujije v černej zemlji. Zastonj žaluje sivi oče po svoji zgubljeni ljubljenci in edini podpori in tolažbi svoje starosti: ta zguba ga tako peče in mu razjeda serce, de le za malo mescov nadživí svojo hčer, in zdaj je že tudi on v večnosti. Takó je nesrečni ples, de molčim od neštevilnih družih, spravil tu pod zemljo dvoje naj zlahnejih in visokocenjenih oseb — hčer po pregretji, očeta po zgolj žalosti! Ko bi si plesci in plesice in njih starši k sercu vzeli že le to edino nevarnost plesa za telesno zdravje in življenje, bi javaljne toliko hrepeneli po njem!

(Dalje prihodnjič.)

Bercko v žitljenji, če že ne po imenu.

Čertice za kratek čas, in v tolažbo vsem, ktere ednake škornje žulijo *).

Kdor se resnice derži, in mu je odkritoserčnost mar, pri kom ponižnost ni bedarija, in prosto čud Slovencev pozná, ktere še mestni „galantome“ ni pokvaril, se nad tem pismom ne bode preveč začudil.

V prav imenitnoj vasi, ki na raveni stoji, in se po njoj le slovenski govori, sem bil rojen od kmetijskih staršev, kteri v premoženji niso bili ravno nar zadnji, in tudi pobožnost se je pri nas vdomačila. Sv. roženkranc smo pogostem molili, in nobedna velika noč ni prejšla, da bi ne bili o juternoj zarji pod milem nebom, bodi si že vreme kakor hoče, proti farni cerkvi obrnjeni, klečé svoje velikonočne pobožnosti opravili.

Ko nekaj let v domačo šolo hodim, me roditelji v latinske šole peljajo, naj bi se tako koncej vojaškemu stanu odtegnil, ako bi že dalje ne mogel dognati.

Da bi kdaj duhoven bil, tega se moji starši niso nadjali, pa tudi meni se je kaj takega preimenitno in neverjetno dozdevalo, česar doseci takrat ne sanjal nisem. Vender človek obrača, Bog oberne.

Že v prvoj latinskoj šoli so mi bukve življenja Svetnikov v hervackem jeziku od jezuitarjev spisane, ktere so vnuki za njih trud iz dežele spodili, v roke prišle, ktere sem zraven šolskih reči močno rad prebiral. Posebno mi je pa dopadlo življenje sv. Bercka, kterega sem že doma dostikrat imenovati slišal. Njegov god zadene na 14. listopada. Nikar se ne pohujšajte, če vam povém, da bercko pri nas doma toliko pomeni, ko bedak, norec, terbavec, šupeljak; s tem se malopridni fantalini na paši in doma med seboj pitajo. Zato mi je zdaj ljubo bilo, se s tem imenom prav seznaniti.

Res! Berckovo življenje se mi je na toliko prikupilo, da sem sklenil, njega posnemati, kolikor mi bode Bog dal in sreča junaška pripustila.

Ko za tri leta v naš kraj milostni grački škof pridejo, zakrament sv. birme delit, si toraj jaz za birmovskega patrona sv. Bercka izvolim. (V djanji Svetnik. 2. del, str. 574 se imenuje sv. Brikci ***) škof.) Zna biti, da bolj iz otročje prevzetije, ko iz prave pobožnosti. Ko bratu ta svoj sklep

*) Spis je bolj po štajerskem zaviti; nič ne dé, naj vidimo, kako nasi bratje tamkaj gucajo. Vred.

**) Na Gorenskim se imenuje sv. Bric in se nahaja tudi v družinskih imenih: Bric, hišni gospodar, ona pa se imenuje Brida. Vred.

razodém, se on na ves glas krohota, in mi kaj takega ne verjame, ko mu pa listek pokažem, na katerem je od domačega gosp. kaplana zapisano bilo: *Briectius, instructus, confessus et sacra communione refectus*; se ne more dovolj začuditi, in še jo toplo nese k materi, rekoč: Glejte ga le, če ni celi bedak, pri birni hče bercko biti. Oj! in zdaj krega in svarila ni konca ne kraja, toliko sta nad mnom ropotala; če ravno sem njima zagotavljal, da tudi Bercko je svetnik, vendar vse to ni nič pomagalo; vzamem toraj primoran prazen papirček, in napišem na njega ime drugega svetnika, katero je njima po volji bilo, in sem na to ime res tudi od mil. kneza birman bil. Toda, kakor pregovor pravi: „*qui hic est asinus, non ibi fiet aequus*,” po našem: osel ostane osel, ako tudi prek morja pride, se je tudi meni godilo, in še se mi godi. Ako sem ne bil Bercko po imenu, sem pa v življenji.

S časom sem postal proti vsoj nadi duhoven. Ali ne zato, da bi se zlahta z menoj šopirila, tudi zato ne, da bi kdaj med boljši rajne v Drobčinah bil sprejet, ampak iz volje Božje, in če sem tudi poslednji in nevreden hlapec tega izvoljenega stanu, se vendar prav srečnega čutim, in šolarje k studiranju in k duhovskemu stanu ob vsakoj priložnosti nagovarjam, če ravno v društvu moram marsikomu za kratek čas služiti. Toda naj bode! vse rad poterpim, zavedaje se: da takrat, ko sem jez cilj in namen govorjenja, se dosto družega nepotrebnega blebetanja, obrekovanja in opravljanja prihrani, katero, žalibog! tudi . . . —

Naj pa me za tega del nihče ne pomiluje, drugač bi se mu znalo prigoditi, ko nekemu učeniku, ki se je za magare bil potegnil, in rekel: pokaj neki ljudje to človeštvu koristno žival toliko zaničujejo? na kar neki semast učenec tovaršu na tihem v usesa zasepta: *Wie sich ein Bruder für den andern annimmt*. Naj si že bom Bercko v življenji, ker nesem po imenu. Toda, kakor se stvari kažejo, ni le Turk bolni mož, ampak tudi pri nas vse boleha, toraj nam je potrebno več del sv. Briectiju priporočati se.

Oj! prosimo si modrosti, ko kralj Salomon, v teh sitnih časih, v serce si pa zapišimo zlate besede, ki so jih prevzvišeni gosp. škof Strosmajer za zahvalnico peštanskoj duhovnoj mladeži na osrednjem semenišču odpisali, in se v 22. listu katol. Zagr. lista takole berejo: „Onaj, koj je na ovaj svét došao, ne jednom ili drugom plemenu, nego svem čovječanskom rodu za ljubav, ipak je njeki osobiti obzir na narod svoj imao, premda ga neprimise, premda ga nepriznaše, premda predvidi, da će po njem izdan i na gadnu smert obsudjen biti. Suze, koje je nad Jeruzolimom prolivao, rieči: Jeruzalem, Jeruzalem, koliko sam putah hotio sinove i kćeri tvoje, ko što kvočka piliće svoje, pod okrilje stavili, pak nisi hotio, za uvijek suljubav domovine posvetile. Sv. Pavao apostol želi za rod svoj prokletstvom postati, da ga od zaluh, koja mu predstojahu, oslobodi. To so uzori, u koje se mi ugledati imamo. To nas nuka, da ljubav sv. vjere i vječne domovine s ljubavju roda svoga i domovine svoje spojimo. I plemenito srdce i načela sv. vjere zahtievaju, da se za dom naš tim žešće zauzmemo, čim više nepravdah terpeti ima, čim je zapušćeniji, čim ga više preziru.“ Dao Bog! — S.

Kako bi se dalo pospešiti slovnstvo slovensko zlasti učiliško?

Zelo se motijo, kateri mislijo, de šolskih knjig za gimnazije in realke Slovenci nimamo, češ, de si jih ne moremo spisati, ker je jezik naš še prereven, preokoren, torej učenostim neugoden. Taki ljudje, ker jezika slovenskiga v jedru ne poznajo, le po zunanjim sodijo; mi Slovenci pa pomanjkanju učiliških knjig drug, pa resničen vzrok vemo. Grozno terčen bi mogel namreč pisatelj biti, ki bi jel spisovati šolske knjige, dokler je prepovedano, v šolah po slovensko učiti; knjige namreč se spisujejo, de

bi se rabile, torej brale in kupovale, jest saj ne poznam pisatelja, ki bi knjige spisoval in tiskati dajal za se. Ako kateri drugi narod ima take bedake, mi znano ni. Pa pustimo druge, pri nas enkrat tacih ni.

Vender pa se bere, de so nekteri časnikarji te misli, de se v šolah slovenskih ne more učiti slovensko, dokler ni pripravnih knjig; kako čudni so ti ljudje! Vedno se vertijo v kolobaru, ki ga po latinsko zovemo „*circulus vitiosus*.“ Ako prosimo, naj bi se vpeljala slovenčina v slovenske šole, pravijo: saj knjig nimate; — ako prosimo postavo, naj bi se v slovenskih šolah slovensko učilo, kadar bodemo imeli pripravnih knjig, pravijo: vaš jezik je prereven in neugoden, de bi si zamogli potrebnih knjig spisati v njem. — Ako prosimo, naj bi se jezik izobraževal v djanskim življenji, nam tega tudi ne dopusté. — Ako ga pa vender izobražujemo, nam pravijo: nov jezik delate. — Na katero stran koli se torej obrnemo Slovenci, jim prav ne storimo. Skorej moremo misliti, de nam Slovencam izobraženja sploh v našem jeziku ne privošijo *). Tode daljno premišljevanje o tem na stran pustimo. Ob kratkim sim tega le opomnil, de očitno vidimo, de se moramo, le na lastne noge postaviti in le lastnim rokam zaupati; treba nam je svetu v djanji pokazati, de so njih ugovori krivični, ki jih zastran jezika delajo.

Pametno in naravno bi se nam zdelo, de bi se nam, ako jih je resnična volja, tudi slovenski narod izobraževati, privoljenje dalo, vpeljati jezik v šole, kadar bo pripravnih šolskih knjig; po tem boste že vidili, de ne bo treba sodnjiga dneva čakati. Tode ker po naravnim poti noče iti, se moramo nenaravniga poprijeti in začeti knjige spisovati, če tudi ne vemo, ako in kdaj se nam bodo pravične želje spolnile; in to zato, de zvemo, kaj bodo nasprotniki naši rekli, kadar s tiskanimi knjigami jamemo terkati na njih nam nemile terde serca.

K spisovanju pripravnih šolskih knjig je treba pisateljev; k tiskanju pa penezov. Od kod in kje pa pisateljev in penezov dobiti? Tehtno je vprašanje.

Zastran pisateljev ne bomo prišli v stisko. Novice nam zagotavljajo, kar je tudi Danici znano, de pisateljev ne pogrešamo slovenskih. De se le med sabo porazumejo, kdo bo te, kdo te knjige spisoval in kdo pregledoval.

Zastran denarja pa smo v stiski, in to je nar hujsi naša rana, ki jo poznajo tudi naši nasprotniki. Tudi o tem vprašanju velja pregovor nemški: „*Geld regiert die Welt*.“ — Poiskati nam je torej treba studencov, od koder bi nam izvirali penezi v blagi ta namen, poiskati matice, ki bi hranila lačne in napajala žejne delavce na polji narodne omike. — In ravno teh verstic namen je, naznaniti pot do zaklada.

Slovenci smo sploh revni; so pa vender med nami tudi premožnjaki in bogatini. Reveži pač nič ne uterpé dati, to je sploh znano in verjetno; od domorodnih premožnjakov in bogatinov bi se pa gotovo dalo marsikaj dobiti, ako bi jih kdo pozval, v blagi ta namen prostovoljnih darov donasati. — Prostovoljni darovi so torej prva pot do zaklada v pospešenje učilniga slovnstva.

Drug, tode zdatniši ter neprejenljiv vir v matico slovensko bi pa naslednji bil:

Znano je, de slovenske ljudske šole le na Kranjskim

*) Kar je prenapetih Nemcov, je gotovo, de jim je naša domorodna omika nar hujsi tern v peti, ker je njih samopridnosti. njih „pangermanizmu“ nasproti. Tode časi so minuli, de bi se ljudstva s silo potujčevale, in nič ni očitnišiga, kakor de narod samiga sebe po glavi bije, kateri dandanašnji še zmiraž hoče s potujčevanjem družih narodov se razširjati. Poprejšnje čase ta krivica ni tako silno vpila, ker so se je sploh manj zavedili; dandanašnji pa bi tako prizadevanje toliko več nasprotnikov dobivalo, kolikor goropadniši bi se šopiriti prederznilo. To naj si prenapeti Nemci, Lahi in Madžari za uho zapišeje, kateri so pozabili keršansko resnico: „Kar nimaš rad, de bi se tebi storilo, tudi drugim ne delaj!“ Vred.

nad 30.000 učencov štejejo, po Štajerskim, Koroškim in primorskim Slovenskim gotovo ravno toliko, če več ne. Koliko šolskih knjig se torej vsako leto poprodá, pa tudi koliko denarja iz dežele zanje gre, ker se morajo zunaj „kratkiga katekizma“ vse druge kupovati pri c. k. založništvu na Dunaji. — Ali bi se ne dale slovenske šolske knjige na slovenskim tiskati? Domače ljudstvo bi imelo zaslužka obilo in lepi dobiček bi kaj dobro teknil domovini v prid, bil bi namreč matica založenju šolskih slovenskih knjig za višji šole, namreč: gimnazije in realke. — Pač imenitna reč se nam to zdi; vredna je, de bi jo kateri deželni naš poslanec sprožil pri deželnim odboru, kateri bi jo dobro pretresel in prihodnjimu deželnimu zboru na serce položil. Mislimo, de visoka vlada te pravične naše želje, ki nikomur ni krivična ali škodljiva, Slovincam nam pa tolikanj koristna, naši ubožni deželi ne bo odrekla. Ne uahajmo terkati, dokler se nam ne odpré. P.

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Ljubljane. Kar se sem ter tje večkrat gg. duhovni družbi za vedno česenje sv. Rešnjiga Telesa pripočajo za razne cerkvene reči, ki jih družba vsako leto potrebnim cerkvam zastonj deli, opomnimo, de gosp. vodja te družbe, vis. čast. gosp. dr. Pavker želijo, naj bi posebno pri altarnih pertih in plajških za ciborije vselej tudi mero pošiljali, de se bojo enake reči zamogle pripravno in po meri narediti. — Taka mera se dá s papirjem narediti, na katerim je dolgost in širjava reči. — Družnikom te bratovšine bo morebiti tudi ljubo zvediti, de so posebne bukve za družnike vedniga česenja sv. Reš. Telesa v delu, ki se bodo vravnale po naj boljših izvernih francoskih bukvah te verste.

Iz Ljubljane. Po volji mil. škofa ljubljanskiga imajo tukajšnji Alojzijanci svoje kersanske nauke ob nedeljah in praznikih v slovenskim jeziku.

Iz Ljubljane. Šolsko leto se je po navadi začelo in letina je bogata, mladine povsod obilo. Ljubljanska gimnazija sama šteje 687 učencov v 12 razredih, ker so štirje nižji spet letas dvojni. V prvo latinsko šolo se jih je sprejelo 127. Ravno tako veselo v tem oziru se je ustanovila gimnazija v Kranji. Pričeli so jo 14. t. m. s slovesno sv. mašo, in vpisali so v prve dve latinske šoli učencov 102. Vodja je časno prejšnji ljubljanski gimn. profesor, gosp. Valentin Konšek, kterimu sta verh zazdajnjiga kateheta gosp. Jan. Globočnika dva učenika na strani, g. Lojze Kanc, kranjski, in g. Janez Dominkuš, štajarski Slovenec. Bila sta dosihmal oba v Oseku. — V Ljubljano pa je na Konšekovo mesto prišel iz Pešta g. dr. Matija Vrečko, iz sv. Lenarta na Štajerskim, in namesti bolniga Mesmera in Mazeka, kateri je že lani na bernsko gimnazijo prestopil, opravljata službo začasna učenika g. Mihael Vurner iz Ljubljane, in g. Leopold vitez Gariboldi iz Idrije. — Slovensina si je letas le malo opomogla. Razdeljena je milo, kakor prejšnje leta. Obetalo se je, de se bo vsaj kersanski nauk na spodnji gimnazii slovensko jel razlagati, pa — šolsko leto se je bilo že začelo, in ni je bilo ne bele ne černe od zgorej, kar pride te dni naslednja veleva: „dass in Gemässheit der hier in Betracht kommenden gesetzlichen Bestimmungen, und bei dem Umstande, dass ein für diesen Unterricht in der ersten Gymnasialklasse geeignetes, in slovenischer Sprache verfasstes Lehrbuch zu Gebote steht, es dem Religionslehrer nicht verwehrt wird, diesem Unterrichte in der ersten Klasse neben dem deutschen Schulbuche auch das slovenische für diejenigen Schüler, denen es nach der Aeusserung des f. b. Ordinariates schwer wird, den deutschen Religionsunterricht dem Gedächtnisse einzuprägen, zu Grunde zu legen, und auch die Prüfung der Schüler in derjenigen Sprache vorzunehmen, welche ihnen geläufig ist.“ L. R. E. 11. Okt. 1861, und h. St.

M. E. 30. Sept. C. U. Le majhen majhen žarek je ta narodba, upajmo pa in zanesimo se, de tudi zvestim Slovincam bo prisijalo solnce vsim narodom avstrijskim dane, zaterjene, zagotovljene pravične ravnopravnosti.

Iz Ljubljane. Podobe ss. Cirila in Metoda v spomin tisočletniga obhajanja na Velehradu moravskim, od kakorsnih je bilo že govorjeno, se morejo viditi in dobivati v ljubljanskim škofijskim semenišu. — Enako bratovšino, kakor je slovenska ss. Cirila in Metoda in za zedinovanje ločenih grekov z rimsko Cerkvijo, imajo tudi Moravci, ki se imenuje „Koruna solunska,“ in se razširja po Českim, Poljskim, tudi po Hervaškim in po Bosni. Vsaki družnik, ki so duhovni, opravi eno ali več ss. maš na leto za vse dobrotnike velehradske cerkve in za ločene greke: pro fratribus reconciliandis. J. St.

Iz Ljubljane. Pretečeno nedeljo se je bila v Slonovisu prva očitna iskra nove „slovenske čitavnice pokazala;“ moramo pa reči, de je ne le iskra, ampak zvezda bila, ker zbralo se je bilo prav obilno število domorodcov, prav verlih mož. Predsednik je bil izvoljen ljubljanski mestni župan blagorodni gospod Miha Ambrož, denarničar pa gospod Janez Več, tergovec. Verh teh so izvoljeni še naslednji gg. odborniki: dr. J. Ahačič; dr. Jan. Bleiweis; dr. Etbin Costa; Jož. Debevec, tergovec; Anton Gale, grajsak; Drag. Holzer, tergovec; Janez Horak, hišnik; prof. Macun; dr. Orel; Jož. Pleiweis, tergovec; dr. Jan. Zlat. Pogačar, korar; Fr. Ksav. Sovan, tergovec; Luka Svetec, c. k. okrajni pristavnik; dr. Šrot, c. k. zdravniški svetnik; Val. Zupan, tergovec. — Na predlog dr. Bleiweisa, predsednika tega dne, je bilo zraven družiga odločeno, de se bo ob novim letu odbor vnovič volil, nekaj zato ker je gotovo, de jih bo med tem še veliko pristopilo, nekaj pa, ker se družniki v prvo še malo med seboj poznajo. Ker bo odbor zdaj čitavnico vravnal, moramo razodeti nekatere misli, ktere naj bi mu v ravnilo služile. Čitavnica ima biti slovenska, tedaj naj tudi pošteno slovensko lastnijo obleče in odvrča naj se od njé, kar je slovenskimu duhu sovražno in nasprotno. V tem oziru ste nam zlasti dve reči na sercu, ktere ste pri pravim Slovincu od materniga naročja tesno sklenjeni, namreč: naša vera in naš narod. Slovenec je katoličan, tega ni treba dokazovati; Slovenec je slovenec; to je ravno tako očitno. Naj se tedaj od slovenske čitavnice odvrča vse, kar je naši veri in naši narodnosti sovražljivo. To naj bo poglavitno ravnilo pri vravnavi čitavničnim v napravi beséd in veselic, bukev in časnikov itd., in porok smo, de bo vsa dežela njena prijateljica in podpornica. Abo bi kdo ugovarjal, zakaj de nismo tudi deržave omenili, mu odgovorimo, de to je že veri obseženo, ktera veleva, „dajati cesarju, kar je cesarjeviga, Bogu, kar je Božjiga.“

Iz Krašnje. Pripoveduje se od moža imenitnega stanú, kako da je bil priljudin, dober in pravičin, pa tudi previdin, skerbin in zvest služabnik svojega kralja, da je pa po hubobnem in nevošljivem človeku zgubil zaupanje svojega gospoda, zadnjič pa še celo ko izdajavec deržave bil obsojen v ječo do smerti. Dvajset let že je preteklo, in mož, kdaj mogočin in čislán, je bival še zmeraj v terdnjavi ko jetnik, ločen od svoje družine, obropán svojega dobrega imena, pa vdan v voljo Božjo in ves miren, ker vest mu ni očitala nobene pregrehe. Jéčar, človek dobrega serca, je zljajševal jetniku stan njegov po zmožnosti, pajik, ki je predel v kotu umetne pajčevine svoje, je kratkočasil prisiljenega gostača, in gostač sam, nesrečni jetnik, se je svoje tamne sobe, se je pajka in ječarja sčasoma, bolj ko je mislil, privadil. Prigodi se, da se razodene vse hudobno, bližnjega pogubivno kovanje sovražnikovo, pa tudi jetnikova nedolžnost popolnoma na beli dan pride, in osvoboden gre iz ječe naš jetnik, v ktero veržen ostane do smerti zapert njegov zopernik. Jamo je kopal drugim, in padel je zdaj sam v njo in je tudi v nji ostal. Prost, osvoboden

hiti naš mož proti glavnemu kraljevemu mestu v sladki nadi, najti tamkaj in objeti svojo ženo in svojo hčer, kakor tudi svojega nepozabljivega prijatelja, ki se je kdaj neprestrašeno in moško, pa zastonj, poganjal za njegovo nedolžnost. Več dni je že na potu, in ko doseže svoj cilj in konec in stopi v mesto, hiti neprenehoma naprej in naprej, da pride v široke ulice in ostane pred hišo, ki je bila kdaj njegova, zdaj pa, kakor se je vidilo, prazna in zapuščena. Pred to hišo stoji popotnik naš, in zdelo se je, ko da bi za nobeno drugo reč oči ne imel, razun edino le za to hišo. Čez nekoliko časa se oberne in ozre okoli, po tem pa stopi k človeku, ki je ravno mem šel, ter ga prosi, mu povedati, kako da je to, da je tukaj ta hiša vsa prazna, da ni, kakor se mu vidi, žive duše v nji? Vi ste gotovo ptujec, mu odgovori mestnjani, da ne veste, da je bila ta hiša nekdanj lastnina verlega moža, ali krivičnik ga je vedil tako počerniti, da je odstavljen bil svoje visoke službe in obsojen v ječo do smerti. Pa razodela se je njegova nedolžnost, in gerdun se je zvernil zdaj sam v jamo, v katero je bil pahnil pred dvajsetimi leti dobrega gospoda. Hudobnež je na potu v terdnjavo, družina njegova je izgnana iz hiše, ktere ste poprej omenili, in jo tukaj pred sabo vidite, poprenjega, pravega gospodarja pa tudi še ni, in to je vzrok, da je hiša prazna in brez ljudi. Bog! ti si pravilčin, zakliče popotnik, in hitro popraša po nekem gospodu, svojem prijatelju. „O kdaj je že ta v večnosti!“ se glasi odgovor. In spet vpraša po tem, po unem, pa vsi so bili že mertvi. S trepečim glasom se popraša po gospej I., svoji ženi? Ali, „žalosti je reva umerla,“ mu mestnjani odgovori. In njena hči, hitro pristavi? „Je že tudi pri Bogu; tolika nesreča očetova in zgodnja smert materna ste jo umorile,“ se sliši odgovor. Kakor da bi bil ukopan, stoji popotnik naš, čujoč vse to pred tiho prazno hišo, ki je spomin njegove sreče in nesreče, in dasiravno je v sredi velikega mesta, v sredi med obilnim ljudstvom, se vender čuti bolj ko kdaj zapuščenega in osamotnega, in v prvo se mu zdi zdaj soba v ječi z ječarjem in pajkom vred bolj domača ko vse drugo. Prijazno ga sprejme drugi dan kralj, dá mu nazaj vse njegove posestva ter ga povzdigne v poprenjo čast. Ali osvobodnega in spet povzdignjenega moža ne veseli več ta svet in bliš njegov, sprosi si milost pri kralju, v miru in pokoju živeti, ter skerbeti za srečno smert, in napravi si v svoji hiši sobo popolnoma enako sobi v ječi, v to sobo si dá prinesiti pajka v kot, in ječar, s kraljevim pripušenjem poklican iz terdnjave, mu je zdaj nečlujiv tovarš in prijatelj do smerti. In v ti sobi, in v taki družini se mu je zdelo nar bolj domače. — Glej, slovenski rodoljub, tukaj živo podoba nasprotnikov narodnosti naše, toda ne strastnih, ne hudobnih, temveč nemškutarjev in lahonov neke posebne, rekel bi, nedolžne verste. Naš jetnik v tukajšnji povestici se je bil v dvajsetih letih ječe tako privadil, da mu je bila soba, ječni popolnoma podobna, s pajkom in ječarjem nar ljubši, in ravno takošna je tudi z marsikterim Slovincem in z njegovim ptujem jezikom ter z narodnostjo domačo. Kakor je zgubil naš jetnik v času svojega vječenja to, kar mu je bilo za Bogom nar ljubše: ženo, hčer in resničnega prijatelja, tako tudi Slovenec pod jarmom ptujega življa drago preimenito reč, pravega svojega prijatelja, narodno zavednost. Rojen in izrejen pod tem jarmom, ne pozná lepote maternega jezika, ne vé ceniti veljave njegove, ne razvidi pravice, ktera mu gre po Božjem in natonem pravu, ne umé, da je ta pravica s sveto vero vred ključ ljudske omike in like, ter mogočna podpora časne in večne sreče. On vidi in čuti le veljavo ptujega in neveljavo domačega jezika, vidi in sliši čislati nemščino in laščino, psovati in zaničevati pa slovenščino; on vidi in skuša, kako da človeku služi tu in tam nemščina ali laščina, ter misli, da mora že tako biti, in ker je res zmeraj tako, ker zmeraj ptuji živelj kraljuje, se privadi nekako ves omamljen ptujstva, jarma narodnost tla-

čivnega v svojem omamljenji ne čuti, in celo čudno se mu zdi in nejevoljin je, ako ga zbujeni narodni duh kliče in spodbada k delavnosti na polji domačem. Ptujstva pijan, sicer pa spošten sin Slovenije, bode nasprotnik narodnosti domače, da si tudi še sam prav ne vé, kako in zakaj? Ne strast, ne hudobna volja je tega kriva, temveč zanemara domačega in privaja ptujega življa; zato so pa ti nasprotniki posebne, rekel bi, nedolžne verste. Zelo se ločijo od spačenega strastnega nasprotnika: Ta se le težko kterikrat spreoberne; podučuj pa unega ter mu pojasnuj korist in blagor, ako zmagava pravica in resnica pod vodstvom ljubezni keršanske, toraj tudi narodnost naša, in naš bo prej ali poznej.

V Celoveu, pravi „Prijatelj,“ so vse šole napolnjene. V prvo bogoslovsko leto jih je pristopilo 8, med njimi 6 Slovincov; vsih bogoslovcov je 28, 18 njih Slovincov. V Marijanišu je 30 mladenčev. S slovenščino je naj bolje v semenišu, kjer špiritval Dürnwirth, sicer Nmec, bogoslovcem živo priporoča, naj se dobro naučijo materniga jezika, ki ga bodo v svojim imenitnim poklicu potrebovali, in jih tudi sam po 2 uri na teden slovenšine uči. — Tudi v Marijanišu so goreči Slovenci. Na gimnazii in realki je pri starim, uči se slovenščina kakor pritkljina po 2–3 ure na teden. Po začetnih šolah je nekaj bolje; v pripravnicah se zmed 28 mladenčev samo 4 ne učijo slovenšine.

Iz Gorice. Srednje-afrikanski misijon, ki so ga dozdaj svetni duhovni oskerbovali in ponosno smemo Slovenci reči, de naši rojaki so ga vtemelili, ne bo sadaj več pod vodstvom svetnih, ampak redovnih duhovnov sv. Franciška. Prečastiti oče Bernardin iz Montefranko, sedanji general ali prvi prednik vsih franciškanov, kakor so nam poleg družih za nas menihe in za ves katoliški svet znamenitih reči v svojim vrednim dopisu naznanili, so 8. kimovca t. l. ta misijon v svojo oskerb vzeli in sv. Očetu obljubili vanj manjših bratov pošiljati, de se nesrečni Kamovci iz paganstva in mahomedanstva rešijo, iz tame v luč pripeljejo.

V ta namen, kakor je „Danica“ v svojim zadnjim listu omenila, je bil v. č. o. Janez Reinthaler tud pri nas v Gorici na Kostanjevici. Ko je svoje pooblastenje od perrviga redovniga prednika skazal in popraševal, bi li tud naša franciškanska okrajina in posebej naš samostan, ako ne kakiga očeta (patra), vsaj kakiga pripravniga brata (fratra) za to apostoljsko delo dati ne zamogla, so se po kratki premisljku tukej kar trije oglasili. So pa ti trije: Br. Gvidon Pelikon, Goričan, star 42 let; br. Aleš Vuga, rojen v Solkanu pod sv. Goro, star 25 let, in br. Jože Vidoc, rojen v Lučniku blizo Gorice, star 19 let, še novinec. Vsi ti trije so že popotne liste od deželniga poglavarstva dobili, in, kakor je nam o. Reinthaler z Dunaja pisal, imajo 27. t. m. v Terst priti, ker koj drugi dan 28. vinot. jo bodo odrinili v Egipt. Pravili so nam naši sobratje iz Benetk, ki so te dni pri nas bili, de sta se tud ondi dva za ta misijon oglasila, en pater in en klerik; o. Reinthaler v svojim listu pa pravi, de je tud neki slovensk duhoven za afrikanski misijon pridobljen. Okoli 20, ako ne še več, jih bo o. Reinthaler zdaj sabo peljal; pooblasten je pa jih 50 nabrati, kterih večina naj bo neduhovnov, ker duhovni tako dolgo, dokler število kristjanov ne naraste, tolikanj opraviti nimajo. Za podučevanje otrok so pa fratri, ako so se le jezika navadili, zadosti pripravni; hišno opravilstvo in poljsko obdelovanje je pa že tako njih opravilo.

Preč. o. general si obetajo, de v srednji Afriki bo še cveteča franciškanska okrajina, ki bo serafinskemu redu, ako ne mučenika, vsaj kakiga svetnika obrodila. V Afriko, kakor lahko v 11. poglavji: „Franciškove apostoljske hoje“ Popotniga Tovarša, ki je letas na svitlo prišel, obširno bereš, je sv. Francisek sam dolgo namerjal, dokler ni zadnjič le vender tje prišel; Afrika je njegovimu redu prve mučenike: ss. Bernarda, Petra, Otona, Adjuta in Akurza še pri Franciškovim življenji 16. prosenca 1220 dala.

Prav imajo redovni prednik, ki s svojimi željami tje merijo, kamor je redovni začetnik sv. Frančišek sam meril: sv. križ tam zasaditi, kjer zdaj polomesec vihrá; prav imajo bratje, ki si tje želijo, kamor so prvi goreči Frančiškovi bratje želeli, želeli prižgati luč sv. evangelija njim, ki v támi tavajo, in jim prinesli zveličanje, ako ga sami nesrečneži ne zaveržejo.

Hodite z Bogam, ljubi bratje! angel varh naj vas posod spremlja, blagoslov sv. Frančiška naj bo z vami, naša molitev bo za vas k Bogu puhtela, in vašimu apostoljskimu trudu pospeha prosila.

O. Mansvet.

Razgled po keršanskim svetu.

Korar Zinelli v Benedkah, nepretresljivo zvest svojimu naj višjemu duhovniku, kakor naj višjemu svetnemu gospodu, je od svitliga cesarja izvoljen škof za Treviso.

Mestni svet v Toplici na Českim je hotel novi rečnici ali realki vodja svetniga stanú dati. Škofijski konsistorij in vikši dekan pa so se temu uperli iz razloga, de s tem bi se svobodomiselní in z vedami bogati, pa s čednostmi ubožni in zanikarniga življenja mladenči odgojevali.

V šleskim mestu Neise je 12.000 katoličanov, 2000 protestantov in 300 judov. Katoličanje so se pa sčasama protestantam in judam tako pod noge dali, de imajo poslednji dvojni v „Stadtverordneten-Collegium-u“ že 28 glasov, katoličani le samih 18.

V prusko-šleskim delu bratistavske škofije je leta 1860 prestopilo 378 protestantov v katoliško Cerkev, in verh tega 16 rongeanov (nemškokatoličanov) in 7 judov. K protestanstvu je odpadlo 77 katoličanov, k rongeanstvu 25 in k judovstvu 1 ženska. Razun tega je 463 otrók od protestantov v katoliški Cerkvi prejelo prvo sv. Obhajilo; temu nasproti je bilo 76 otrók od katoličanov po protestanško birmanih. Mešanih ženitev, kjer je katoliška odreja otrók zagotovljena, je bilo sklenjenih 1886. Katoliška poroka je bila zavolj pomankljiviga poročstva za katoliško odrejo 302 osebama odrečena. Take si protestantje sploh za pridobitev štejejo, desiravno sploh to ni resnica. 1256 otrók so protestanti, to je, protestanški očetje dali katoliško kerstiti, in njih 803 katoliško rediti; katolčanje pa 123 otrók protestanško kerstiti, in 112 protestanško odrejevati. Po tem takim je napredek zmiraj na katoliški strani, in v Bratislavi sami se katoliško prebivavstvo v primeri s protestanskim vsako leto za dvakrat večí naraša.

V Varšavi 5. t. m. umerli rimsko-katoliški vikši škof Anton Melhior Fialkovski je bil rojen l. 1778 in že 23 let v ti časti. Dežela objokuje v njem človekoljuba v pravim pomenu, in duhovna, kateri je vedil prenašljivost ali tolerancijo s čednostjo sklepati, in ne manj praviga katoličana, ki se ni bal svojih misel razodeti. Grofa Andreja Zamojskiga je neki na smertni postelji blagoslovil, in mu blagor domovine živo priporočil.

Na Napolitanskim je 58 vikših pastirjev s svojih sedežev odpravljenih, to se pravi, de so v ječah ali v pregnanstvu, med njimi 12 vikših škofov. Neapoljsko šteje 91 škofij; tedaj je njih veliko čez polovico po piemonski krivici osirotelih. Zmed vsih pa le en sam, ki se je Piemončanam nekako podal; tedaj bi mogel Pij IX. po le-tem samim se ravnati in po nekterih „šostarsko“ učenih časnikarjih, de bi Piemončanam vstregel. — 23. kim. je piemonska svoboda in izobraženost na drugi svet pognala svitliga gospoda Mareska, včlikiga nadškofoviga namestnika. Umerl je po dolgi vlažni ječi vsled terpljenja in hudiga ravnanja z njim. Par dni pred smertjo je bil sicer iz ječe izpušen, tode prepozno, in zdravniška umetnost mu ni mogla več pomagati. K pokopu so ga spremili vsi duhovski častniki, vse drugo duhovstvo, vsi samostanski redi s solznimi očmi, zraven spreveda je pa ljudstvo na glas vpilo:

„Ta je nov mučenec za vero in keršansko ljubezen, ki se bo vselej ubozih spominjal. Ubog Neapolj, ubogo kraljestvo!“ itd. — Tukaj naj brendajo časniki: Vox populi, vox Dei.

Na potu v mesto Lion na Francoskim je sedel, ni davno, slep berač, ki je male molke ali roženkrančke v nekih umazanih ulicah prodajal; to pa le na videz, ker sicer mu policija beračiti ni privolila. Poleg njega je bil na vervici njegov zvesti vodnik, majhen psiček. Dve deklici med 7—9. letam prosite svojo mater miliga darú za slepiga možá, in mu ga podaste. Spomina vredno v zgodbici je pa to, de sta tá prav imenitno oblečena otročiča razodevala vse hvale vredno usmiljenje z ubogim in nesrečnim starim možem. Mlajši reče: „O ti slepi ubožec!“ se skloni k umazanemu psičku in tadi njega, vodnika ubožiga starčka, pomilva in počisla, ker ga gladi in reče: „O ljubi ubogi kužek, le zmiraj lepo vodi tega starčka, de se mu kaj žaliga ne primeri!“ Celo kužek je bil viditi ginjen tolike ljubezni in svojimu gospodarju skazaniga usmiljenja, ter je tačici zaporedama kviško molil, kakor bi hotel naj priserčniši hvaležnost razodeti. — Ta zgodbica bodi povedana nekterim neusmiljenim in terdoserčnim otrokam, ki nadložnim ubožcam ne le usmiljenja ne skazujejo, temuč jih še žalijo, zasmehujejo in zaničujejo! Tako djanje ni le samo silno pregrešno in nekeršansko, ampak tudi strašno gerdo in divjaško.

V Lionu je bila te dni imenitna nova maša. Pred 5 leti sta bila ondi keršena dva brata, Lemanova. Čez nekaj časa oba razodeneta, de hočeta biti služabnika pri altari Jezusa Kristusa in sprejeta sta bila v semenišče sv. Sulpicija. 22. grud. 1860 ji je kardinal Bonald posvetil in naslednji dan sta imela novo mašo v cerkvi sv. Nizier-a. Prečudno pa se je vse sternalo! Ravno tisti dan sta bila oba rojena, ravno tisti dan je Jezus oba k veri poklical, kakor nekđaj Jakopa in Janeza. Skupaj sta bila posvečena, in ravno tisto uro, v ravno tisti cerkvi sta pervikrat maševala, v ravno tisti duhovni zdaj tudi duhovno službo opravljata. O. Bogdan Ratisbonne, tudi nekđaj izraelec, je bil prišel iz Pariza na novo mašo. Ime Ratisbonne je zmed naj glasovitniših imén naših dri. Oba Ratisbonna sta bila silo sloveča med izraelci. Eniga so spreobrnile h keršanstvu njegove učenosti, in je vstanovnik in vodnik redov sijonskih duhovnov in sijonskih hčér. Veliko je molil k Marii Devici Zmagovavki za spreobrnjenje svojiga brata. Bogastvo in krakočasi so zaderževali tega brata od Jezusa, v tem pa ga je neprevidama spreobrnila Marija s prikaznijo v Rimu, kar je sploh znano, kakor nekđaj Savla. „Vse sim vidil, vse razumel, kristjan sim!“ je rekel grede od te prikazni. Zdaj je duhoven v Jeruzalemu. Poglavitne vodila novomašne pridige bratov Lemanov pa so bile: „Ob naših časih judovske napčne misli in lažnjivo upanja čedalje bolj zginjajo. Niso več od družih ljudstev tako terdo ločeni, s tem se tudi zgubiva narodno sovraštvo. Neprevidama sprejemajo druge nrave, druge misli, druge verske spoznanja. Brez domovine, brez tempeljna, brez daritve, celo brez upanja, ker od prerokov zaznamujanih časov več ne štejejo in ne vedo, kako in kaj je z Davidovim zarodam, iz kteriga je imel Mesija priti, so nepokojni in so lačni kruha resnice. Kakor Jakopovi sinovi pridejo v tujo deželo in prosijo kruha Jožefa, ki ga še ne poznajo svojiga brata; tode zagrinjalo se odgrinja. Jezus, čigar podoba je bil Jožef, se daje spoznavati; deli jim kruh, ki je iz nebes prišel,“ ki je On sam, in Benjamini se množijo.“ „Te moje roke,“ je rekel o. Ratisbonne, „so že nad več kot 600 Izraelovih otrók kerstno vodo izlile, in to gibanje Izraelcov ne more de bi ne rastlo; ker serce Božje se bo dalo giniti. V Jeruzalemu smo kupili sodnjišče, kjer je bil Jezus obsojen, in na ravno tistim kraji, kjer so judje nekđaj klicali: „Njegova kri pridi čez nas,“ sionske hčere vsak dan ponovljajo zjutraj in zvečer besede Zveličarjeve: „Oče! odpusti jim, ne vedo, kaj delajo.“ — (Bl. a. T.)

Iz Drinopolja pišejo, de je dvanajst grekov v mestnim okrogu katoliškiga bolgarskiga duhovna Sorghi-a z bodalam napadlo, ki je v bližnji kmečki koči življenje sklenil. Ta mučeniška kri bo zanesljivo seme za nove pridobitve iz ločeniga greštva.

Pred troanskim (Troyes) škofam na Francoskim je 24. u. m. sto novicej iz družbe, ki se imenuje: „Sestre za dobro pomoč.“ obljubo storilo. Devise so veči del iz višjih stanov. Če to dunajski „Aufgeklärte“ zvedó, je nevarno, de bi kateri samiga strahú in groze ne skopnel.

Iz Carjigrada pišejo, de je spet eden greških škofov, že peti, prestopil v katoliško Cerkev. Greški patriarh ga je hotel v ječo dati, pa se ni dalo.

Lord Plunket, protestanško-angleski škof na Irskim, je skušal najpred s pomočjo svojih šolnikov in bričev katoliške kmete in zakupnike (štantnike) svojih posestev poprotestančiti. Ker se pa to ni dalo, si je prav novo izmislil ter je sklenil svoje ljubo živinico v misijon obrniti. Dal je tik katoliške cerkvice in na pokopališi velik hlev zidati, de je med katoliško Božjo službo v cerkvi rjojenje goved, kričanje oslov in svinjsko kruljenje glas duhovnov glušilo in je bila Božja služba motena. Kmetje, ko jim je že vsiga preveč bilo, poslednjič hlev poderó, bili so pa od sodnije brez krivice spoznani, ker je sodnija pač dobro spoznala, de je bil „milord“ dal le iz hudobije hlev poleg cerkve zidati.

Slavna terdnjava Gibraltar, na otoku v južnim zahodu od Španjolskiga, ima 18.500 prebivavcov, namreč 15.500 katoličanov, 2050 judov, 900 protestantov in 50 musulmanov, razun tega posado s 5000 vojski, med kterimi je 1700 katoličanov. Leta 1704 je bil Gibraltar prišel v posest Angležev, kteri so nesmiljeno zatirali katolicane in njih svetiša. L. 1796 je bil nad otok postavljen apostoljsk namestnik; sedanji je škof Skandella, kteri je v peterih letih svoje vlade veliko storil za vterjenje in ohranjenje katolicanstva zoper neprenehljivo napadanje protestanstva, ker čuje nad zalezovavnimi poti krivoverskih učencov in njih napenjanjem ter jim nove katoliške naprave nasproti postavlja. To njegovo djanje je toliko tehtniši, ker ravno z Gibraltarja snuje anglikanska propaganda svoje krivoverske mreže zoper Španjolsko zemljo. Terdnjava ima dokaj kat. duhovskih naprav za odrejo mladosti, kterih angleska vlada ne zatira, kakor n. pr. tisti „aufgeklärter“ Dunaj, ampak dosti obilno še podpira; kakor debeloglav je namreč anglikanizem, to vendar spozná, de take naprave so občinstvu v velik prid. Tudi angleske vradnije na Gibraltarji zdaj katoličanov sploh nič ne dražijo in ne zatirajo; toliko hujsi so pa anglikanski predikanti in bibliški barantači, kteri otok s pokaženimi bibliami in potuhnjenimi ter zapeljivimi spiski (Traktätlein) napolnujejo. Ne morejo pa dosti opraviti; sem ter tje „agenti“ ali mešetarji koga kupijo za svojo vero, ki se pa v svojo cerkev nazaj skesan poverne, kadar se strezni, in spomina vredno je, de ne eniga k protestanstvu odpadliga katolicana ni.

Domaće duhovne raje,

svetó živeti in zveličano umreti.

(Dalje.)

V novim, poboljšanim življenji te bo zadrževal stud nad duhovnimi opravili in suhota v duhu. — Ta sovražnik je posebno nevaren; bodi tedaj stanoviten in močin kakor skala, če ne, boš hitro omagal, in kmalo boš ob vse dobro, kar si pri dobri spovedi pridobil. O revna prerевна reč, ako človek začne v dobrim omagovati, kakor luč kadar olja primanjkuje! De se v gnadi ohraniš, de ti ne ugasne luč tvoje svetilnice, spolnuj te-le reči: 1. Bodi ponižin in nevredniga se

štej hvale in prilizovanj družih. Misli si, tako čislanje se spodobi otrokam, ki niso nikoli Očetu pokoršine odpovedali; ti pa bodi zadovoljin, de si sprejét za najemuika v Očetovi hiši, in vsako poniževanje in zaničevanje naj se ti dobro prileže, ker s tem se pokoriš za svoje grehe in očistuješ svojo dušo. 2. Bodi pokoren svojimu spovedniku. Veruj, de si od Boga njemu zročén, kakor nekđaj Savel Ananiju (Dj. ap. 9). Poslušaj ga, zroči se popolnoma in do čistiga njegovi vodbi; ravnaj se vse skozi po njegovim svetu. 3. Imej zmíram kaj opraviti, de te skušnjava v lenobi ne zasači; zraven tega imej pa vselej pripravljene nektere kratke molitvice ali goreče zdihljeje, kakor pšice zoper grešne navdajanja. Nič ni tako močniga zoper hudo kakor enaki zdihljeji, in kadar v skušnjavi moliš, se směš sáj zanesti, de nisi vanjo popolnoma privolil, ako te tudi strupeni veter nekoliko opiha ali opari. 4. Ne bodi v nobeni reči premeškužin, ampak učí se biti gospodar nad svojimi počutki. Neki Pristin je bil svoje dni zavolj katoliške vere zatožen in v ječo veržen. Bil je ta Pristin vse svoje dni veči prijatelj dobrih jedí in gostovanj, kakor pa zatajevanja in terpljenja. Pred sodnika pripeljan vidi železne grebene, to služabniga svojiga trebuha tako prestraši, de keršansko vero zataji in se Kristusu odpove. Navajen le dobro jesti in lahko živeti, ni bil zmožin, po tesnim kolovozu marternikov hoditi. Tako tedaj mu je telesno zveličanje bilo več kakor pa dušno. (Tertull.)

Duhovske spremembe.

V goriški nadškofii so prestavljeni in vmesteni naslednji čč. gg.: Karol Cullot iz Št. Lovrenca za dekana v laško Gradišće; — Andrej Bone iz Rutars za vikarja v Št. Lovrenc; — Anton Toroš iz Ločnika za kurata v Rutars; — Franc Štepančič iz Karmina za duh. pomočnika v Ločnik; — Jožef Bajc, novomašnik, za beneficijata v Karmin; — Janez Rogelja iz Dornberga za kurata v Lipo; — Jakop Marzolla iz Komuna za duh. pomočnika v Dornberg; — Jakop Bizjak, novomašnik, za duh. pomočnika v Komen; — Valentin Pelizon iz Tmína za kurata v Gabrovico; — Janez Kuštrin iz Boveca za duh. pomočnika v Tmin; — Andrej Kurinčič iz Serpenice za duh. pomočnika v Bovec; — Andrej Žnidarčič, novomašnik, za duh. pomočnika in učitelja v Serpenico; — Jožef Šlunde, iz Lipe za kurata v Ternovo pod foro koboriško, — in dr. Alojzi Zorn je nadškofov tajnik.

V ljubljanski škofii. Naslednji čč. gg. so prestavljeni: Matija Rešek, novoposv., v Šentjansko dolino; — Lorenc Rozman od ondov v Loški potok; — Matija Kuhelj od ondov v Kočevje; — Janez Eder, ekspoz. na Suhorji, za ekspoz. v Šenpeter v duh. Slavini; — Urh Zupan, duh. pomočnik v Starim logu, za ekspoz. v Suhorje v duh. Košani; — Rajmund Kalan, duh. pomočnik v Ipavi, v Stari log; — Anton Vonča, iz Cerknice na Verhniko; — Miha Kmetič iz Ternove v Cirknico; — Janez Urbanček, zgodnjik v Ternovi, bode ondi duh. pomočnik. — Farna vikarija Rakitna je podeljena gosp. Mat. Štruceljnu, duh. pom. na Verhniko. — Gosp. Martin Teržinar, fajmošter v Dragi, je 18. t. m. umrl. R. I. P.!

Pogovori z gg. dopisovarci.

G. M.: Blagovolite še sklep doposlati, se bo že vravnato; vendar prosimo, nikar preobilno razširjati, ker imamo tudi sami že davno enak spis namenjen. — G. Š.: Prosimo večkrat kaj. — O. M.: Hvala za poslano in za spomin, prosimo za omenjeno. Zastran nadaljniga morebiti kje besedno. — G. B.: Zastran m. smo Vam odpisali.